

Advies van de Coalitie tegen de Honger over de beleidsverklaring van de minister van Ontwikkelingssamenwerking over voedselzekerheid

Op 6 november maakte de minister voor Ontwikkelingssamenwerking, belast met Grote Steden, haar [beleidsverklaring voor de komende legislatuur](#) en haar [algemene beleidsnota voor 2021](#) bekend. De Coalitie tegen de Honger analyseerde de beleidslijnen in verband met voedselzekerheid. We geven hier de grote lijnen weer.

Voedselzekerheid staat weer op de voorgrond

Op het gebied van de strijd tegen de honger (SDG2) kent de beleidsnota een **centrale plaats toe aan de concepten voedselzekerheid en recht op voedsel**. De nota herhaalt de Belgische verbintenis om [15% van de ODA te besteden aan de strijd tegen honger](#) en erkent de **belangrijke rol van de kleinschalige landbouw** om de toegang tot voedsel te garanderen voor lokale gemeenschappen: *“Het uitroeien van honger is één van de beloftes die we voorsnog moeten waarmaken. Er zal in dat kader bijzondere aandacht gaan naar de ondersteuning van kleinschalige landbouwers want zij zorgen ervoor dat lokale gemeenschappen toegang hebben tot voedsel.”*

We herinneren er hier nog even aan dat bij de opheffing van het Belgisch Fonds voor Voedselzekerheid (BFVZ) een parlementaire resolutie van 20 april 2017 de regering verzocht om het thema voedselzekerheid te integreren en bijzondere aandacht te besteden aan de noden en uitdagingen in verband met de kleinschalige/familiale landbouw. [De evaluatie van het BFVZ](#) en van de integratie van het thema voedselzekerheid binnen de Belgische ontwikkelingssamenwerking door de Dienst Bijzondere Evaluatie kwam tot de conclusie dat de aanbevelingen van het parlement niet waren opgevolgd. Gezien de [toenemende voedselonzekerheid van de voorbije vijf jaar](#) maar ook de verslechterende situatie als gevolg van de crisis van het coronavirus moest het beleid een bocht nemen door voedselzekerheid opnieuw op te nemen als een van de prioriteiten van de ontwikkelingssamenwerking en de kleinschalige landbouw te beschouwen als een essentiële partner. Steun bieden aan kleinschalige landbouwers betekent ook samenwerken met boerenorganisaties en rekening houden met de specifieke situatie van vrouwen, inheemse volken, rondtrekkende veehouders en vissers.

Ten slotte legt de beleidsnota het verband tussen de dringende nood en de lange termijn, tussen milieuproblemen en landbouw als ze stelt: *“we willen de landbouwstrategie op de leest van duurzame voedselsystemen schoeien.”*

Duurzame voedselsystemen op basis van de mensenrechten en een agro-ecologische transitie

De algemene beleidsnota geeft de mensenrechtenbenadering een centrale plaats in de strategie van de ontwikkelingssamenwerking en het beleid erkent het **recht op voedsel** als pijler van duurzame voedselsystemen. Voor de Coalitie tegen de Honger moet [de mensenrechtenbenadering](#) centraal staan in de strategie van de Belgische

coalitie tegen de honger
coalition contre la faim

ontwikkelingssamenwerking. Die benadering is nog versterkt door de [verklaring van de Verenigde Naties over de rechten van boeren en andere mensen die in plattelandsgebieden werken](#). Een ander positief element in de nota is de verbintenis om **in te zetten op agro-ecologie** als manier om de **voedselsystemen op duurzame wijze te veranderen**. Het is de eerste keer dat een verbintenis voor agro-ecologie voorkomt in een beleidsverklaring. Het regeerakkoord stelde al duurzame voedselsystemen in het vooruitzicht en de minister van Ontwikkelingssamenwerking toont hier dat er al een visie bestaat over de manier om die systemen te bereiken. De Coalitie tegen de Honger juicht deze vooruitgang toe, aangezien wij in een studie in 2020 hebben aangetoond dat slechts 16% van de Belgische hulp op het gebied van landbouw werd toegekend aan projecten die steun bieden aan de agro-ecologie. In de nota lezen we: *“We hebben ooit onze welvaart bereikt door industrialisering en het verbranden van fossiele brandstoffen. [...] Het ontwikkelingspad dat wij hebben bewandeld, is voor anderen niet langer een optie.”* Dat geldt ook voor de landbouw, want het ontwikkelingspad van de groene revolutie vergroot de ongelijkheid, maakt het platteland leeg en veroorzaakt een onhoudbare aantasting van het milieu. Veel boeren en boerinnen in het Zuiden werken al met succes volgens agro-ecologische methodes. Zoals veel boerenorganisaties vragen, moet de ontwikkelingssamenwerking die rechtvaardiger en respectvollere methodes helpen aanmoedigen. De volgende stap bestaat erin cijfermatige doelstellingen en een agenda vast te stellen om dat te bereiken: De [CTH vraagt om het aandeel van de hulp die steun biedt aan de agro-ecologie te verdubbelen](#) tegen 2023.

Samenwerking met een verantwoordelijke privésector

Bij het lezen van de beleidsnota blijkt dat de inzet van de privésector nog altijd centraal staat bij de instrumenten voor ontwikkeling, maar wel onder bepaalde voorwaarden. *“Waar mogelijk zetten we de waardeketenaanpak verder. We focussen evenwel op waardeketens waarvan het belang voor de armsten is aangetoond en garantie bestaat op waardig werk.”* Naast het rendement voor de armsten en de bezorgdheid om waardig werk, moet de privésector ook rekening houden met het leefmilieu. *“Ook willen we dat bedrijven die financiering krijgen van BIO de milieunormen respecteren en zich fiscaal verantwoordelijk gedragen.”*

Die voorwaarden zijn echter helemaal niet nieuw en eigenlijk zou financiering door de privésector al gekoppeld moeten zijn aan waardig werk, fiscale rechtvaardigheid en respect voor het leefmilieu. De huidige voorstellen maken het niet mogelijk om op die problemen in te spelen en het “do not harm”-principe te garanderen (zoals in het geval van de aan Feronia-PHC verstrekte financiering). De CTH wil er graag op wijzen dat de steun aan het ondernemerschap in bepaalde sectoren, zoals die tot vandaag is voorzien in de bilaterale samenwerking, geen overtuigende resultaten heeft opgeleverd om de voedselonzekerheid aan te pakken en duurzame voedselsystemen te bevorderen. De CTH is dan ook verheugd over het voorstel om vanaf 2021 de impact van de projecten van BIO op de ontwikkeling van achtergestelde bevolkingsgroepen te versterken en indien nodig het beheerscontract te herzien. De CTH wil dan ook graag zien welke maatregelen zullen worden genomen om de transparantie, de verantwoordingsplicht en de mensenrechtenbenadering te versterken, zodat de privésector die hulp ontvangt van België daadwerkelijk opkomt voor het recht op voedsel, met respect voor het klimaat en de biodiversiteit. De [CTH herinnert aan de essentiële hefboom van de sociale en solidaire economie, en ook van de steun aan kleine, middelgrote en micro-](#)

[ondernemingen](#) in de landbouw- en de voedselsector om die doelstellingen te bereiken. En de CTH staat uiteraard klaar om samen te werken om die doelstellingen te verwezenlijken.

Coherentie op verschillende niveaus

Uit de beleidsnota blijkt een grote aandacht voor de coherentie tussen het hulpbeleid en het overige beleid. De impact van het handelsbeleid wordt expliciet vermeld in verband met voedselzekerheid: *“Voorts, willen we werk maken van beleidscoherentie: het heeft geen zin lokale boeren te helpen zelfredzaam te worden, als het handelsbeleid deze inspanningen teniet doet.”* Hetzelfde lezen we in verband met klimaat en milieu. *“Tussen 2030 en 2050 wordt verwacht dat klimaatverandering jaarlijks 250 000 extra doden zal veroorzaken door ondervoeding, malaria, diarree en hitteberoertes”*. Daarom verklaart het ministerie: *“Met Enabel gaan we na hoe meer mainstreaming en een stijging in het aantal specifieke klimaat en leefmilieu gerelateerde projecten te verzekeren.”*

De CTH heeft herhaaldelijk gewezen op voorbeelden van incoherentie in het ontwikkelingsbeleid en [concrete voorstellen](#) gedaan om die te verhelpen. De coherentie van de hulp is meer dan ooit van primordiaal belang voor de voedselzekerheid en de toekomstige Belgische beslissingen over vrijhandelsakkoorden, over het landbouw- en energiebeleid of de strijd tegen de klimaatopwarming zullen gevolgen hebben voor de ambities van de minister om de Duurzame Ontwikkelingsdoelstelling te bereiken die tegen 2030 een eind wil maken aan de honger.

De beleidsnota vermeldt de oprichting van een interministerieel overlegorgaan en wil daarnaast ook voortbouwen op de instrumenten die al wettelijk zijn voorzien om de beleidscoherentie te versterken. De CTH verheugt zich over de oprichting van dat orgaan en kijkt uit naar de wisselwerking tussen dat orgaan en de Adviesraad inzake beleidscoherentie ten gunste van ontwikkeling. Dat kan bijvoorbeeld door regelmatig adviezen te vragen aan de adviesraad en door rekening te houden met die adviezen.

Van intenties tot uitvoering

Tot slot meent de CTH dat de beleidsverklaring van de minister van Ontwikkelingssamenwerking veelbelovend is wat betreft de benaderingen en prioriteiten die worden beschreven om voedselzekerheid te garanderen in de partnerlanden van België. Nu moet nog meer in detail worden uitgewerkt hoe die intenties concreet zullen worden uitgevoerd. Hoe tegelijk de samenwerking met de privésector voortzetten en de kleinschalige landbouw weer centraal stellen en investeren in agro-ecologie? Hoe garanderen dat de privésector zijn beloften nakomt? Hoe een humanitaire respons verzekeren die een duurzame transitie van de voedselsystemen versterkt? Hoe het op mensenrechten gebaseerde beheer van voedselsystemen en de betrokkenheid van rechthebbenden, vooral vrouwen, kleine voedselproducenten en -producentes, versterken? Welke instrumenten en voorzieningen inzetten om te komen tot een echt coherente hulp en een coherentie tussen de ontwikkelingssamenwerking en het overige Belgische beleid? Als we de beleidsverklaring lezen, krijgen we de indruk dat de minister op het vlak van landbouw en voedselzekerheid een bocht wil nemen tegenover de voorbije jaren. Om die ambities waar te maken en de nodige veranderingen in te zetten, lijkt het absoluut noodzakelijk om de strategie van de Belgische

coalitie **tegen de honger**
coalition **contre la faim**

ontwikkelingssamenwerking op het vlak van landbouw en voedselzekerheid te herzien. Wij hopen dat dit zal gebeuren in nauwe samenwerking met het maatschappelijk middenveld.